

Voorkomen van seksueel misbruik van kinderen en jongeren: wat zeggen de experts?

In mei 2022 publiceerde de Europese Commissie haar voorstel voor een verordening ter voorkoming en bestrijding van seksueel misbruik van kinderen. Met haar voorstel beoogt de Europese Commissie kinderen en jongeren te beschermen tegen seksueel geweld. Dat is een belangrijk probleem, waarvoor bewezen effectieve en duurzame interventies noodzakelijk zijn. Het voorstel van de Commissie is op heel veel punten alles behalve proportioneel. De voorgestelde maatregelen zijn nauwelijks effectief, maar ook nog eens schadelijk.

Verschillende experts in Nederland hebben zich in de laatste paar jaar uitgelaten over het probleem en/of de maatregelen die nodig zijn om kinderen en jongeren beter te beschermen. Vrijwel alle adviezen zijn gericht op preventie en kennen nauwelijks nevenschade. De experts zien technologie ook nooit als wondermiddel. Je kunt je ook afvragen: als beleidsmakers niet luisteren naar de experts op dit vakgebied, door wie laten ze zich dan wel leiden?

Hieronder volgt een bloemlezing van de recent gepubliceerde adviezen van Nederlandse experts op het gebied van de bestrijding van seksueel misbruik van kinderen en jongeren.

Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen

Wie is de expert?

De *Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen* onderzoekt de aard en omvang van mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen in Nederland. Dat doet zij door op basis van eigen onderzoek en door nationale en lokale overheden, andere organisaties en hulpverleners te adviseren over hoe zij mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen kunnen voorkomen en bestrijden. Ze hanteert daarbij een aanpak waarbij aandacht is voor daders én slachtoffers. De rapporteur is onafhankelijk en rapporteert aan de Nederlandse regering.¹

Wat zegt deze expert over het probleem?

In november 2022 bracht de rapporteur haar vierjaarlijkse *Slachtoffermonitor seksueel geweld tegen kinderen*² uit. Dat is een rapport over de aard en omvang van de slachtoffers en over de hulp en bescherming die zij krijgen. De rapporteur stelt dat de groeiende aandacht voor seksueel geweld in onze maatschappij kansen biedt voor verbeteringen. En dat die verbeteringen hard nodig zijn:

¹ [Wat doet de Nationaal Rapporteur?](#), Nationaal Rapporteur Mensenhandel

² [Slachtoffermonitor seksueel geweld tegen kinderen 2017-2021](#), Nationaal Rapporteur Mensenhandel

Een kwart van de slachtoffers [...] in beeld bij de politie wordt binnen 5 jaar opnieuw slachtoffer. In meer dan de helft van de gevallen worden zij opnieuw slachtoffer van een zedendelict of maken zij ernstig geweld mee.

Ze vraagt zich bovendien af of de hulp die de jongeren krijgen wel effectief is. Veel van de jongeren worden, als ze al hulp krijgen, uit huis geplaatst, iets dat herstel vertraagt en soms zelfs traumatiserend werkt. In de hulpverlening is bovendien te weinig aandacht voor de situatie van de jongeren, die het vaak op heel veel meer fronten moeilijk hebben. Ook constateert de rapporteur dat “het veld van professionele signalerende instanties een ‘lappendeken’” is en dat de ondersteuning van en hulp voor slachtoffers gefragmenteerd is.

En omdat voorkomen beter is dan genezen acht de rapporteur het een groot probleem dat scholen nauwelijks gebruik maken van erkende en bewezen effectieve preventiemethoden. De rapporteur zegt daarover:

Want hoewel de meeste van de talloze preventieve interventies zijn gericht op het onderwijs, worden daarmee niet alle jongeren in het onderwijs bereikt. Daarnaast richten veel interventies zich op het voorkomen of het stoppen van ongewenst gedrag, maar veel minder op de positieve aspecten van en een gezonde omgang met seksualiteit. Bovendien worden de initiatieven, maatregelen en interventies vaak niet getoetst op effectiviteit. [...] Dat is zorgelijk, want de inzet van niet-effectieve interventies kan nutteloos zijn en zelfs contraproductieve effecten hebben.

De rapporteur merkt ook op dat het aantal meldingen van grooming en ongewenste sexting bij de politie is gehalveerd. Hoe dat komt is niet bekend, maar het is niet aannemelijk dat het aantal incidenten ook echt is gedaald. De rapporteur maakt zich zorgen over de uitvoering van het Forensisch Medisch Onderzoek (FMO) bij minderjarige slachtoffers van seksueel geweld. Doordat dat niet duurzaam geregeld is, kan het slachtoffer niet goed geholpen worden.

Welke aanbevelingen doet de expert?

In haar *Slachtoffermonitor seksueel geweld tegen kinderen* doet de rapporteur een drietal aanbevelingen.

1. De eerste aanbeveling is om “de effectiviteit van bestaande preventieve interventies op het gebied van seksueel geweld tegen kinderen te onderzoeken, te zorgen voor een coherent aanbod van interventies die bewezen effectief zijn, en om te zorgen voor een brede en uniforme implementatie hiervan. [...]”
2. Zorg voor een hulpaanbod dat aansluit bij de hulpbehoeften van slachtoffers. De rapporteur beveelt het kabinet aan om “een hulpaanbod te realiseren dat aansluit bij de persoonlijke behoefte van het kind, het type seksueel geweld dat een kind heeft meegemaakt, de context waarbinnen dit plaatsvond en de leeftijd van het kind. Het hulpaanbod dient daarnaast aandacht te hebben voor andere factoren en kwetsbaarheden die een risico vormen voor (herhaald) slachtofferschap. [...]”
3. De laatste aanbeveling is om “een structurele en duurzame oplossing te realiseren voor

het uitvoeren van Forensisch Medisch Onderzoek bij minderjarige slachtoffers van seksueel geweld.”

Zegt de expert nog iets over de verspreiding van materiaal?

Zeker. Het hoofdstuk met de titel *Online signalering van seksueel geweld en seksuele intimidatie* begint met de volgende tekst:

Voor veel slachtoffers is de stap om te melden bij een hulpverlenende instantie [...] erg groot. Dit komt bijvoorbeeld omdat ze het gevoel hebben niet begrepen te worden, door schuld- of schaamtegevoelens, doordat ze worden bedreigd of omdat ze bang zijn voor de gevolgen.

Ze geeft ook aan dat veel jongeren een hoge drempel ervaren bij het zoeken van toegang tot de reguliere hulpverlening en dat wanneer dat anoniem kan, slachtoffers zich vrijer voelen om hun verhaal te delen.

Centrum Seksueel Geweld

Wie is de expert?

Het Centrum Seksueel Geweld (CSG) is een plek waar slachtoffers van aanranding of verkrachting de hulp kunnen krijgen die ze nodig hebben: forensische, medische en psychische hulp. Bij het Centrum Seksueel Geweld werkt een team van artsen, verpleegkundigen, politie en andere hulpverleners samen om slachtoffers van aanranding en verkrachting specialistische zorg te geven. Het CSG is het enige gespecialiseerde centrum in Nederland voor acuut seksueel geweld en is een samenwerkingsverband tussen ziekenhuizen, GGD, GGZ, politie en Slachtofferhulp Nederland.

Wat zegt deze expert over het probleem?

Deze expert constateert net als anderen dat “nog lang niet alle slachtoffers weten hoe en waar ze zich moeten melden na een nare seksuele ervaring.” Effectieve hulp cruciaal is om te herstellen, en om herhaald slachtofferschap te voorkomen. Een ander probleem waar het CSG tegenaan loopt “zijn de wachtlijsten in de GGZ als we slachtoffers die langer geleden zijn misbruikt willen verwijzen voor traumabehandeling.”³ Het CSG benoemt ook het gebrek aan capaciteit bij de politie, waardoor de wachttijd voor het in behandeling nemen van zaken over seksueel misbruik alleen maar nog verder toenemen.⁴

Welke aanbevelingen doet de expert?

Het CSG doet onder meer de volgende aanbevelingen:

- Vind een duurzame en kwalitatieve oplossing voor de problemen met de beschikbaarheid van het forensisch-medisch onderzoek bij slachtoffers van seksueel geweld.⁵

³ Jaarcijfers Centrum Seksueel Geweld 2021

⁴ CSG in podcast over gebrek capaciteit bij politie

⁵ Jaarcijfers Centrum Seksueel Geweld 2021

- Zwengel het maatschappelijk debat over seksueel geweld aan, zodat dit bespreekbaar wordt.
- Breid de capaciteit van de politie uit.⁶
- Zorg ervoor dat de verschillende loketten op het gebied van hulp aan slachtoffers beter moeten gaan samenwerken.⁷

Slachtofferhulp Nederland

Wie is de expert?

Slachtofferhulp Nederland helpt slachtoffers van een strafbaar feit, verkeersongeval of ramp. De organisatie helpt jaarlijks honderdduizenden slachtoffers en nabestaanden. Het gaat dan om emotionele steun, ondersteuning in een strafproces en hulp bij het vergoed krijgen van schade. Eén van de onderwerpen waar de organisatie zich ook mee bezig houdt is de hulp aan slachtoffers van seksueel misbruik en seksueel geweld bij zowel volwassenen als kinderen.

Wat zegt deze expert over het probleem?

Schaamte staat slachtoffers vaak in de weg om hulp te zoeken. Slachtoffers zijn bang dat anderen de schuld van het misbruik bij hen leggen. Veel slachtoffers krijgen vaak veroordelende reacties uit hun omgeving. Ouders en andere volwassenen reageren vaak, door bijvoorbeeld te oordelen, verkeerd.⁸

Welke aanbevelingen doet de expert?

Slachtofferhulp Nederland vindt het nodig dat jongeren er op gewezen worden dat zij er niet alleen voor staan.

Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving

Wie is de expert?

Het NSCR doet fundamenteel wetenschappelijk onderzoek naar criminaliteit en rechtshandhaving. Ze wil daarmee een bijdrage leveren aan de oplossing van grote maatschappelijke vraagstukken op het terrein van veiligheid en justitie. Het NSCR is onderdeel van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO).

Wat zegt deze expert over het probleem?

Het NSCR⁹ deed in 2020 een literatuuronderzoek naar de kennis over de omvang, de aard en de aanpak van online seksueel geweld.¹⁰ De onderzoekers stellen vast dat online seksueel geweld op verschillende manieren wordt geregistreerd en dat het daardoor lastig is om de omvang en ontwikkelingen in kaart te brengen. Ook deze onderzoekers constateren dat “er een grote mate van versnippering in de aanpak van betrokken partijen [bestaat] en er nog weinig bekend [is] over effectieve interventies”.

6 [CSG in podcast over gebrek capaciteit bij politie](#)

7 [CSG: “Slachtoffers online seksueel misbruik moeten snellere en betere hulp krijgen”](#)

8 [NOS: “Slachtofferhulp: schaamte bij gedupeerden van naaktbeelden zit hulp in de weg”](#)

9 [Website van Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving](#)

10 [Het fenomeen online seksueel geweld](#), 2020, Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving

Welke aanbevelingen doet de expert?

De onderzoekers doen de volgende aanbevelingen:

- Onderzoek “in hoeverre het beoogde effect van de interventie wordt bereikt en geen ongewenste bijeffecten bestaan”.
- In interventies en campagnes meer nadruk te leggen op “de boodschap [...] dat het zonder toestemming verspreiden, delen of online plaatsen van seksueel getint beeldmateriaal van anderen fout is. Daarmee wordt de aandacht verlegd van het slachtoffer naar de dader en kan victim blaming worden voorkomen.”
- In kaart te brengen “hoe de processen rond het offline halen van seksueel getint beeldmateriaal zich in de praktijk voltrekken en of inderdaad aan deze behoeften beantwoord wordt.”

Expertisecentrum Online Kindermisbruik (EOKM)

Wie is de expert?

Het Expertisebureau Online Kindermisbruik (EOKM) is een onafhankelijke stichting die zich inzet voor de veiligheid van alle minderjarigen. Haar missie is het voorkomen en bestrijden van (online) seksueel misbruik en uitbuiting van minderjarigen. Onderdeel van het EOKM is het Meldpunt Kinderporno, waar meldingen gedaan kunnen worden van beeldmateriaal van seksueel misbruik van minderjarigen op het internet. De organisatie vraagt aanbieders van internetdiensten die beelden verwijderen. Het bureau is aangesloten bij INHOPE, het internationale netwerk van internet hotlines (meldpunten) in de hele wereld.

Wat zegt deze expert over het probleem?

De eerste helft van 2022 zijn bij het meldpunt 93 procent minder meldingen binnengekomen dan in diezelfde periode een jaar eerder. Ook via internationale meldpunten zijn minder meldingen binnengekomen over Nederland: sinds vorig jaar daalde dat met 77 procent. Volgens het EOKM toont dit aan dat de Nederlandse aanpak werkt. In die aanpak wordt ingezet op een intensieve publieke-private samenwerking en is verder vooral gericht op nalatige bedrijven. In de ervaring van het EOKM weten veel aanbieders van diensten niet goed waar te beginnen om het probleem op hun netwerk te voorkomen of aan te pakken.

Welke aanbevelingen doet de expert?

Het EOKM bepleit

- Verstevig van de toezicht en handhaving, zodat lakse aanbieders van internetdiensten (beter) beboet kunnen worden.
- Biedt ondersteuning aan platforms om hen te helpen hun netwerken schoon te houden.¹¹

¹¹ Onderdeel van de dienstverlening van het EOKM is een technologie waarmee aanbieders alle uploads van hun gebruikers tegen een database van bekend materiaal van seksueel misbruik van kinderen kan houden. Dit is een vrijwillige dienst. Bits of Freedom steunt de inzet van deze technologie niet.